

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Havets preken. — Action Française vender hjem. — Den Hl. Fader ferierer. — Kirkeforholdene i Albania. — Min konversjonshistorie. — Pave Pius XI's gravmæle. — Nobile til Amerika. — Takk! — Herhjemme. — og derute.

Havets preken.

Det er så mange som nu ferierer ved sjøen, og som daglig tilbringer timer med å lytte til havets røst — mild og fredelig eller oprørt og truende. Den nu avdøde store tyske biskop Paul Wilhelm v. Keppler har gjort det samme, ofte og lange stunder ad gangen, og på grunnlag av det han opplevde slik, skrev han en «betraktning over havet», som vi her gjengir de ledende tanker av. Den er god og sund lesning!

Når man har gått ombord og har besett skibet fra øverst til nederst og fått sin videbegjerlighet tilfredsstillet lokker selve sjøen oss med sin mektige tale. Vi føler trang til å gå ytterst ut på bakdekket, sette oss med ryggen til alt og alle på skibet og betrakte havets hemmelighet. Vi sender våre tanker gang på gang ned til dets dyp og hver gang kommer de opp med rik fangst til oss.

Vår sjel har godt av å bade i havet. Da skyllens den etterhvert fri for alle de små sorger og bekymringer som tynger den ned og befries for alt det støv som tilstopper dens porer. Kun det vesentlige blir igjen, for havets storhet og uendelighet bringer oss til bevissthet samtidig om vår egen storhet og vår begrensning: hvor små vi er med alt det jordiske og dødelige i oss og hvor store i vår sjels udødelighet og evige liv.

Havet lærer oss å se tingene under den rette synsvinkel idet det regulerer vårt utgangspunkt og gir oss et langt sannere perspektiv — overfor dets majestetiske størrelse beholder bare det virkelige store sin rette dimensjoner, mens alt annet skrumper inn.

Den som ikke kjenner havet holder det kan hende for unyttig og uvirksomt, men det er alt annet. Alt

liv oppstår av havet. Fra dets bunn skyter en rikholdig flora opp, som ånder i vannet istedet for i luften, og i det leker en sterkt variert dyreverden. Fra dets overflate stiger de lette damper opp som skaper skyer og vinn og den fruktbare regn. Sjøen regulerer alt fastlandsklima, men den gjør mer, ti havet er jordens gemytt. Vel finnes det mange blandt oss som undervurderer gemyttet til fordel for forstanden og den praktiske innsats — de forakter det fordi det ikke frembringer poteter, ikke gjør heldige forretninger på børsen og ikke utgir aviser. Men allikevel er gemyttet fylt av liv og virksomhet fordi det befrukter forstanden og belyser et menneskes evner. Det er stille og taus men er dog arnestedet for all veltalenhet — opp av det spirer de kongelige store ideer og det bringer ballanse mellom forstand og hjerte og tempererer hele et menneskes indre liv.

Saltet bevarer havet fra forråtnelse, fordi det holder vannet i stadig bevegelse idet det stadig tynger nedad og derved driver de laveste vannlag oppover, hvorved all stagnering blir umulig. Som havet er jordens gemytt er saltet havets sundhet — og på samme måte er all lidelse og alle bitre erfaringer menneskesinnets bevarende krefter, fordi de griper ned i dets dypde og derved holder det i levende bevegelse og bevarer det fra forfall.

Ja, havet er jordens gemytt: dets saltinnhold utvikler elektrisitet som frembringer de sterke bevegelser: lyn og torden som renses luften — akkurat som lidelsene gir menneskene de sterke sinnsbevegelser som fremmer den organiske utvikling, de store beslutninger og handlinger som er uundværlig for å skape en renere og bedre luft om alt liv på jorden. Ja, havet er jordens gemytt: som dets

sterke saltinnhold gjør det gjennemsiktig, betinger dets mektige bærekraft og nedsetter dets frysepunkt så gjør lidelsenes bitre innhold et menneskesinn klarere og mer mottagelig for lyset samtidig med at det styrker dets evner og bevarer det for hjertekulde.

Og havet i storm — hvem husker ikke Romerbrevets ophøiede og hemmelighetsfulle ord om hele skapningen som venter med lengsel på Guds barns åpenbaring fordi den er lagt under forgjengeligheten, under lengsel og forventning — disse ord som er så fylt med naturerkjennelse og både menneskelig og kristen naturfølelse?

Schelling har sammenlignet naturen med en brud som festlig smykket er rede for bryllupet, men ser sin brudgom dø for sine øiner. Stadig siden da iført sin brudedrakt, men med sorg og lengsel i hjertet, venter den nu kun på gjensyn og gjenforening i evigheten.

Og når stormen feier hen over bølgene og løser deres tungler og sammen med dem utfører et mektig tostemmig korverk, full av klage og sukk — er det da ikke verdenssalltets stemme, som gråter over naturens fall og sin egen lidelse? Er det ikke elementene selv som slynger sin klage over det tapte paradiset mot stjernene — sin sorg over den ødelagte harmoni i et rop op til himlen av lengsel, hjemve og ønsker?

Pytagoreene trodde at havet var Kronos tårer. Deres dyptloddende naturfølelse fornam havets salte vete som tårer over tidens lidelse, som utslag av den store verdenssmerte. Når denne tåreflod fikk munn og mæle ved stormens hjelp så blev det en stor symfoni av hele verdens skarpe dissonanser, larmende motsetninger og skrikende selvmotsigelser. Fortvilelsen sang da en dødens vise som måtte få hele skapningens hjerte til å briste om ikke hver tåre gjenspeilet en håpets stråle, en lengsel med et sikkert håp som mål. Og den som ikke nu føler noe av dette selv men vil le av det som fantasteri og sentimentalitet. Kjenner intet til naturen. Hans ånd er snever og hans hjerte inntørket.

Ingen skapning er så løst fra sitt underdanighetsforhold overfor menneskene som netop havet. Når det synger sine oprørske sanger så redde «skap-

ningens herre» fordi de synes å anklage ham idet de minner ham om hans synd og skyld. Men han kan også føle sig oppløftet og beroliget ved å merke at skapningens lengsel flyter sammen med hans eget håp og egen forventning og løser sig ut i harmonisk enhet.

Det menneske som uvilkårlig redde når naturen rører på sig i tordenbrøl eller i kjempehøie bølger, som lider ved å være en viljeløs ball ombord på det omtumlede skib og prisgitt hav og storm, han er det skaptets detroniserte konge! Og dog bærer han ennu kongepreget i sin sjel når han, tross det at han nu er elementenes slave, tør våge sig ut i et skib på det store hav, og med sikker beregning finne sin vei frem på det og spinne usynlige tråde fra stormen og bølgenes dumpe smerte til klar bevissthet i sin sjel. Han har ganske visst mistet sitt septer, men han har allikevel kraft tilbake til en gang atter å bli verdig til å herske igjen.

Sjøen er det uforløstes symbol, når den under grå himmel uten en eneste solstråle velter sine tunge bølger formålsløst omkring som en mørk truende masse. Da er den uhyggelig, og gysende tenker man på de dødens hemmeligheter, som skjuler sig i denne verdenshistoriens kjempegrav og som de frådende bølger synes å vilde bringe for dagens lys. Hvor helt anderledes er ikke stemningen på en solskinnsdag hvor uendelige strømme av lys brer sig ut over oceanet og blander sig med vannet! Solgull, havgrønt, himmelblått går sammen i en mektig akkord og vinnens og bølgenes sakte mumlen og nymnen omsetter denne farveakkord i toner, i en sang med den dypeste og innerligste klang. Og for menneskesinnet finnes det intet mer beroligende enn å senke sig ned i betraktninger over havet, når det efter en uværperiode legger sig til hvile. Når solen da går ned i dets gjestfri fang oplever vi for en kort stund atter Tabor — får som et litet glimt av den herlighet som en gang blir vår. Solen nærmer sig horisontens glitrende vannlinje, gygne stråler brer sig ut over sjøens panne. Ildflammer slår op — alt på havet blir til lysende legemer — vår sjel er bristeferdig av lykke over slik herlighet. Vi er på forklarelsens bjerg en liten stund — og dette er havets skjønneste preken.

Action Française vender hjem.

Det har vakt glede over hele den katolske verden, da det for kort tid siden blev kjent at det kirkelige forbud mot det franske blad «Action Française» var blitt ophevet, efterat dets ansvarlige ledere i en offentlig skrivelse hadde tilbudt sin underkastelse, tilkjennegitt sin ærbødighet like overfor den Hl. Stol og tilbakekalt sine villfarelser.

Ved å ta dette skritt har bladets ledelse åpnet veien til indre fred for katolisismen i Frankrike og i lydigh-

het mot Pavestolen stoppet en gammel og farlig kilde til splittelse.

For fullt ut å kunne bedømme rekkevidden av dette gledelige resultat, som utvilsomt interesserer våre trofeller her nord, kan det ha sin nytte å kaste et blikk tilbake i tiden.

Den bevegelse som bærer navnet «Action Française» opstod i året 1899 som en reaksjon mot det forrige århundres liberalisme. Liberalismen kan

på sin side betegnes som en frukt av den franske revolusjon der avskaffet kongedømmet og forkynte demokratiets evangelium. Da Frankrike efter den ulykksalige krigen med Tyskland 1870—71 befant sig i en nedgangsperiode, så mange den viktigste årsak til forfallet i det demokratiske system. Bare et monarki kunde løfte Frankrike op til ny blomstring.

Oprinnelig var altså «Action Française» en ren politisk-nasjonal strømning. Men det varte ikke lenge før det gikk op for bevegelsens førere, navnlig for Charles Maurras, at den katolske Kirke var den eneste trygge bærer og vokter for autoritets-tanken i det sociale liv.

Således kunde det skje — noe som ved første øiekast synes oss paradoksalt — at de førende skikkelser innenfor bevegelsen viste en usedvanlig høi aktelse for katolisismen, enn skjønt de fleste av dem var erklærte ateister. Og denne holdning førte atter til at stadig flere og flere gode katolikker sluttet sig til «Action Française», især blandt adelen og i de intellektuelle kretser.

Imidlertid undgikk det manges oppmerksomhet at nettopp denne utpregede anerkjennelse av den katolske Kirke inneholdt en uhyre stor fare, fordi den jo hvilte på falske premisser. Den hadde slett ikke selve den religiøse sannhet som utgangspunkt, men den bedømte Kirkens verdi for det offentlige liv utfra en rent politisk målestokk. Kirken blev betraktet som et uundværlig ledd i det anti-liberale tanke-system som utgjorde «Action Française»s trosbekjennelse, og blev altså av bevegelsens ledere så å si nedverdignet til bare å tjene den franske nasjonalisme. Den blev benyttet som et middel til å fremme en monarkistisk politikk.

Men ikke nok med det. Bevegelsens ateistiske livssyn, som oprinnelig hadde holdt sig i bakgrunnen, begynte efter hvert å gjennemsyre hele organisasjonen.

Situasjonen blev til slutt skjebnesvanger for mange katolikker. Bevegelsen hadde nemlig vunnet sympati og støtte endog i de høieste kirkelige kretser på grunn av sin avvisende holdning like overfor modernismens villfarelse og sin iherdige bekjempelse av den franske kirkefiendtlige lovgivning. At dette forsvar for katolisismens rettigheter som oftest blev diktert av rent politiske motiver stod ikke tilstrekkelig klart, men flere franske biskoper innså faren og henvendte sig til det hl. Officium i Rom. Seks av Charles Maurras' verker samt bevegelsens presse-organ blev forbudt og kom på Indeks, og pave Pius X stadfestet 27. januar 1914 disse forholdsregler.

Paven utsatte dog offentliggjørelsen inntil et senere tidspunkt, da han syntes han måtte ta et visst hensyn til bevegelsens ubestridelige fortjenester i kampen mot modernisme og laïcisme. Dessuten kom verdenskrigens utbrudd noen måneder etterpå og Pius X døde samme år. Hans efterfølger pave Benedikt XV, som regjerte i de vanskelige krigs- og etterkrigsårene, inntok samme avventende holdning. Men under pave Pius XI's pontifikat inntraff en begiven-

het som atter gjorde «Action Française» sorgelig aktuell.

Under Benedikt XV hadde «Action Française»s innflytelse og aktivitet gått sterkt tilbake. Men da pave Pius XI i året 1924 fikk i stand en forsoning mellom Kirken og den franske republikk og støttet Briands freds- og avrustningsarbeid, vakte dette en forbitret harme blandt de franske nasjonalister. Hadde bevegelsen ikke kastet masken før, så gjorde den det nu: den rettet en sperre-ild av hatefulle angrep mot Pius XI's fredspolitik og søkte å bringe den i miskreditt på alle tenkelige måter.

Med den grundighet som karakteriserer den avdøde pave, satte han sig i månedsvis personlig inn i «Action Française»s publikasjoner, leste navnlig omhyggelig bevegelsens avis av samme navn, inntil han til slutt 29. desember 1926 utferdiget et bestemt forbud mot medlemskap av organisasjonen og lesning av dens avis. Paven motiverte forbudet med at bevegelsen representerte en verdensanskuelse der i sitt grunnlag var avgjort hedensk.

Gjennomførelsen av dette forbud var rik på dramatiske og pinlige enkeltheter, da jo mange fremtredende katolikker blev rammet av det.

«Action Française» hadde gjentagne ganger beskyldt Pius XI for å være tyskvennlig. Pavens meget bestemte holdning mot den tyske nasjonal-socialisme viste imidlertid klart, hvor meningsløs denne bebreidelse i grunnen var. Efter hvert blev da også stemmene i den franske bevegelse mildere. Tonen blev en annen. Og det må ha vært en umåtelig stor trøst for Pius XI, da han, en døende mann, den 20. november 1938 mottok en hoitidelig erklæring fra bevegelsens styre, hvori man tilbød uforbeholden underkastelse.

Når derfor nu pave Pius XII, efter å ha mottatt en fornyet erklæring om absolutt lydighet og tilbakekallelse av alle villfarelser, har ophevet forbudet mot «Action Française», så avslutter han på en særdeles lykkelig måte en handling som tok sin begynnelse under hans store forgjenger. Det kan ha sin nytte å gjøre oppmerksom på dette, siden det fra visse hold i utlandet har vært insinuert at ophevelsen av forbudet betyr en kursforandring fra Pavestolens side. Forholdsregelen inneholder heller ikke en kirkelig standpunkttagen for eller imot den monarkistiske styreform. Her står Kirken fullstendig noitralt, det var jo ikke den politiske side av bevegelsen, men det religiøse innslag som førte til forbudet. Pius XII har ikke ophevet denne dom for å styrke et nasjonalistisk Frankrike.

Kardinal Verdier ønsker i en offentlig skrivelse disse Frankrikes sønner velkommen tilbake til Faderhuset. «La oss nu,» sier han, «med nytt mot og i kristelig nestekjærlighet samarbeide for vårt fedrelands moralske gjenreisning og for verdensfredens bevarelse».

Et ønske som også vi norske katolikker av hele vårt hjerte slutter oss til.

E. L.

Den Hl. Fader ferierer.

I slutten av juli måned forla den Hl. Fader residensen fra Vatikanslottet til Castel Gandolfo. Avreisen foregikk i all enkelthet i tre biler — i den forreste satt øverste kammerherre mgr. Mella ved pavens side. Tilbakekomsten er foreløbig fastsatt til 20. september.

Den ærverdige gamle Via Appia fører fra Rom forbi Castel Gandolfo frem til Neapel — av keiser Trajan forlenget over Benevent under navnet Via Trajanus frem til Brindisi. Omtrent 25 km. fra hovedstaden passerer den Albano, som er opstått på grunnlag av pretorianernes leir. Fra Albano fører to praktfulle skyggefulle eketresalleer op til det lengre bortliggende Castel Gandolfo.

Det er eldgammel hellig jord man her betrer — egnen omkring Alba Longa, den eldste latinske by og Romas mor. Landskapet ved kratersjøen har en egen høitidelig skjønnhet og det er ikke vanskelig å forstå at det er en gammel offerlund. Det fiskerike vann ligger 293 meter over havflaten med en omkrets av 10 km. og en dybde av 170 meter. Ved Castel Gandolfo hever breddene sig 133 meter, og dens avløp er den dag i dag regulert av den gamle «emissær», et teknisk vidunder fra den tid da romerne beleiret Vejidas. Emissæren er en stoll, 3 m. høi og slått gjennom et hardt leie av lava i en lengde av 1200 m. med et fall på 3 m. Ennu den dag i dag, over 2000 år senere, må man beundre de av mektige kraterstein opmurte slusekamre.

Castel Gandolfo selv kan føre sin opprinnelse tilbake til den store romertid og er et talende vidnesbyrd om keiserens praktelskende regjering. Det er beliggende 426 m. over havflaten, bygd over restene av keiser Flavius Domitians villa ved Albanosjøens bredd på samme måte som Caligulas slott var bygd ved Nemisjøen. Sitt navn har stedet etter Marchesi Gandolfo fra Genua, som i det 12. årh. bygde et kastell her som siden gikk over til familien Savelli. Da Borgiapaven fratok såvel Colonna- som Gaetanislektene deres skjønneste slott for å la dem bli grunnlaget for de hertugdømmer han skjenket sin familie mistet også Savelli Castel Gandolfo. Det blev sammen med Gaetanis borg Sermoneta tildelt Lucrezia Borgias sønn med hennes annen ektefelle Alfonso, hertug av Bisceglia, men etter pave Alexander VI's død kom det atter tilbake til Savelli-familien for igjen i 1596 å komme i pavelig besittelse.

Fra den tid av har pavene hatt det som sommerresidens, hvortil det jo også egner sig ypperlig ved sin høie og sunde beliggenhet med den friske luft og storslåtte utsikt. Dog var det først på pave Urban VIII's tid at selve slottet fikk sin nuværende skikkelse og beliggenhet. Han lot Maderna, Brecioli og Castelli bygge det pavelige palass på stedets høieste punkt og anla samtidig den enestående hage. Alexander VII og Clemens XIII utvidet slottet ytterlig og Alexander VII lot tillike Bernini bygge kirken Tommaso da Villanova, hvis skjønn kuppel

dominerer stedet. I den aller siste tid er det kommet enda en kuppel til, nemlig den som hører til det pavelige observatorium, men den er stemt inn i totalpreget og «står» overordentlig godt til Berninis mesterverk.

Castel Gandolfos tyngdepunkt er dog den herlige villa Barberini, bygd av Urban VIII på to store terrasser. Den ligger på ruinene av keiser Domitians villa, som man ennu har bevart mange spor av — bl. a. et hvelvet galleri og et lite teater. Alle disse ruiner er plassert i hageanleggene med imponerende sans for hagearkitektoniske virkninger.

Mens villa Barberini strekker sig til Albano ligger villa Cybo i retning Marino og denne har alltid likesom selve Vatikanet tilhørt den Hl. Stol, mens villa Barberini inntil for nylig tilhørte fyrst Barberini. Like til 1870 var altså Castel Gandolfo pavens sommerresidens, men henlå så øde og forlatt i mange år til Lateranoverenskomsten i 1929 atter skjenket stedet nytt liv eller rettere det gamle liv tilbake. Mussolini ønsket at det atter skulde bli en verdig sommerresidens for pavene og erhvervet i det øiemed også villa Barberini. Pave Pius XI overdrog arkitekt Conte Ratti i Milano å lede de nødvendige restaureringsarbeider, som nu for størsteparten er fullført.

Kirkeforholdene i Albania.

Blandt Albanias c. 830 000 innbyggere er de 100 000 katolikker, 560 000 muhamedanere og resten tilhører det orientalske kirkesamfund. Numerisk utgjør katolikkene altså en forholdsvis liten del av befolkningen, men allikevel har den katolske Kirke en meget stor innflytelse, hvilket ikke minst skyldes dens innsats i det nasjonale liv og i landets historie under folkets århundrelange kamp mot tyrkerne. Hvad prestene og ordenssamfundene har betydd som åndelige kraftkilder og som karakterstyrkende elementer i Albania er et av de mest slående beviser på kristendommens positive evne til å befeste og opprettholde fedrelandskjærligheten og det nasjonale samhold.

Meget tidlig blev Albania kristnet — impulsene utgikk fra Epirus og Makedonia. Allerede i 387 erfarer vi at Skodsa — det nuværende Skutari i Nordalbania — er et erkebispedømme og i 518 kappes bispedømmet Pisren, nu det serbiske Prizren, med selve Thessalonika i betydning. Vel måtte Skutari i 877 avgi sin førende verdighet til erkebispedømmet Dioklea og blev senere lagt under erkebispedømmet Antivari, men i 1876 gjenoprettes det som erkebispesete — landets annet erkebispesete er nu Durazzo, det gamle Dyrrhachium, som skriver sig fra det 13. århundre. Men Albanias kristendom var så å si like fra begynnelsen av utsatt for farer og angrep, og under folkevandringen led den også meget ondt. Kampene omkring det store skisma ramte selvfølgelig også Albania og i det 12. og 14. århundre blev albanerne med makt tvunget til

frafall fra Rom — de brukte det bysantinske ritual men hadde latinske biskoper.

Imidlertid fikk den albanske kristendom sin største kamp å bestå med tyrkerne. Skjønt folket var splittet i flere stammer motstod det alle tyrkernes angrep og vant gang på gang tross sin tallmessige underlegenhet seier over dem, hvorved landet stadig bevarte en temmelig høi grad av selvstendighet. I hele denne kamptid fikk det tapre folk ingen støtte fra noe hold undtatt fra Kirken. I 1240 var nemlig fransiskanerne kommet til landet og dette blev av avgjørende betydning såvel kristelig som kulturelt og nasjonalt. Fransiskanermunkene blev utrettelige, offervillige, begeistrede førere i kampen for troen og friheten — navnlig gjorde de en stor innsats da de i det 15 århundre støttet nasjonalhelten Skanderbegs virke.

Skanderbeg het oprindelig Georg Kastriota og var som barn blitt gissel hos tyrkerne, hvor han innla sig stor ære som tapper kriger. I 1443 flyktet han imidlertid tilbake til sitt hjemland Albania, bemektiget sig festningen Kruja og forsvarte gjennom 24 år sitt fedreland mot den tyrkiske overmakt. Pave Nikolaus V priste ham som «kristenhetens forkjemper og skjold mot tyrkerne», pave Kalixtus III som «Kristi atlet». Pavestolen var hans beste støtte, ellers fikk han kun sympatibeviser fra kongene av Ungarn og Neapel. Under hans regjering hadde den katolske tro en opblomstringsperiode — han selv æret jomfru Maria av hele sin sjel. I kirken Vaan Dejs ved Skutari henger et gammelt maleri som viser hvorledes han som troens forsvarer mot tyrkerne mottar sitt våpen av Guds mors hender. Men med Skanderbegs død i 1468 blev motstanden lammet og tyrkerne oversvømmet landet og tok en grusom hevn over de mange års nederlag. Gang på gang utbrøt det blodige kristenforfølgelser, særlig efter en opstand i 1686. Prester og ordensfolk blev myrdet og kirkene forvandlet til moskeer samt de fleste klostre brent. Derpå blev mange albanere tvunget til å anta Islams lære — de frafalne blev på alle måter utmerket av sultanen og fikk stor innflytelse som dommere, læger, guvernører og generaler efter å ha fått en tilsvarende utdanning aldeles gratis. Derved tapte alle albanske føreremner sin nasjonale betydning og blev mer og mer opslukt av det tyrkiske element.

At det albanske folk allikevel bevarte sin nasjonalfølelse skyldes i første rekke fransiskanerne. Mens alle sekularprester og ordenssamfund forlot landet under den tyrkiske invasjon — blev de. De kunde til sist kun eksistere nord og nordøst i landet, men i dette fjellparti levet fremdeles en usvekket nasjonal frihetsvilje mot det tyrkiske velde. Og da tyrkerne i det 19. århundre efter påtrykk av stormaktene så sig nødt til å innrømme sine kristne minoriteter mer frihet mens Østerrike overtok beskyttelsen av alle katolikkene på Balkanhalvøya blomstret også den fransiskanske misjon op. Medlemmer av den tyrolske fransiskanerprovins utfylte de tomme huller iblandt de albanske ordensfolks rekke og hele sjelesorgen i landet blev nyorganisert.

Fransiskanerne opprettet et gymnasium i Skutari og flere nye klostre og skoler. Fransiskanerinner virket som sykepleiersker og i pedagogikkens tjeneste og mange fornemme muhammedanske familier overløt sine unge døtres oppdragelse til den av dem ledede internatskole i Skutari. De nødlidende lag av befolkningen blev heller ikke glemt — og særlig gjorde fransiskanerne sig fortjent ved sin innsats på landbrukets felter idet de lærte albanerne å dyrke poteter og anlegge vinhaver. Men for alle disse mer praktiske oppgaver blev det kulturelle og videnskapelige virke ikke glemt. Fransiskanerne samlet og studerte alle historiske dokumenter fra Albanias fortid, reddede middelalderens kulturverker fra ødeleggelse, gjenoplevet gamle folkeskikke — kun blodhevn, som er den sikreste vei til å ødelegge et folk, bekjempet de av all makt. Meget tidlig under sitt virke begynte fransiskanerne utgivelsen av et meget høitliggende tidsskrift «Hüll i Drites» — «Stjernens lys», og mange populære småskrifter på det albanske sprog. Fransiskanske diktere og forfattere utbygget dette sprog og ansøret folket til vern om troen og friheten — vi kan således nevne den betydelige dikter pater Gjergj Fiskta og pater Vinzenz Prenuski, som i 1936 er utnevnt til biskop av Sappe efter forut i 6 år å ha vært de albanske fransiskaneres provinsial. Han har skjenket sitt folk prektige dikte, utmerkede oversettelser av fremmed litteraturs hovedverker og mange videnskapelige skrifter. Samtidig har han bygget mange klostre og kirker av høi arkitektonisk verdi.

Under den siste politiske uro, som til dels har lagt utviklingens gang mange hindringer iveien har fransiskanerne uførtroent arbeidet på folkets samhold og kulturelle høining, understøttet av de innfødte sekularprester og jesuittene, som med stor velsigelse over sitt virke leder presteseminarier i Skutari. Ikke alltid svarer selvfølgelig resultatene imidlertid til innsatsens størrelse, og ofte har man også forsøkt å trekke fransiskanerne inn i de politiske stridigheter. Men de har alltid forstått å holde sig klar av disse og kun ofre sig for sine religiøse og kulturelle oppgaver. Under det siste regime har de iøvrig hatt særlig mange vanskeligheter — det var således et føelig slag da Achmed Zogu i 1933 lukket alle privatskoler i landet, deriblandt de fransiskanske, selv om den motstand som dette vakte blandt de nordalbanske katolikker, snart tvang ham til å åpne dem igjen.

Den dag i dag ser albanerne op til fransiskanerne som sine verkkelige fedre, som de ærer, elsker og skjenker en grenseløs tillit. Kampen mellom islam og kristendommen foregår stadig, men føres nu med åndens våpen, og her står de kristne vel rustet — ikke minst fordi de respekterer den nasjonale frihet i den store kristne helt Skanderbegs skikkelse.

Meget snart merker og veier vi hvad vi må tåle av andre — men hvor meget andre må tåle av oss legger vi ikke merke til.

Min konversjonshistorie.

Av en St. Josephssøster.

ved br. Frans.

Denne beretning er tatt fra bladet «Der Eucharistiske Völkerbund», som nu er gått inn. Av plasshensyn er den en del forkortet.

*

Man har ofte bedt mig om å fortelle om min hjemkomst til vår hellige Kirke og nu vil jeg prøve å gjøre det.

Som fjerde barn i en protestantisk prestefamilie er jeg oppvokset i Hartzegnen. Mine foreldre var strengt troende og vi tolv barn, fem gutter og syv piker, fikk en from oppdragelse, særlig av vår kjære mor. Bestemor var reformert, min mors søster var gift med en reformert prest og vi barn måtte hver søndag gå i den reformerte kirke hvor vi kjedet oss. Når jeg fikk det første katolske inntrykk vet jeg ikke — jeg tror jeg alltid har elsket den katolske kirke.

I femtenårsalderen, før min konfirmasjon gjorde min bestemor, min onkel — den reformerte prest — en yngre søster og jeg en reise gjennom Bayern og Tyrol. Alt hvad jeg så og hørte til den katolske kirke interesserte mig levende; de åpne kirker, den evige lampe, veikorsene m. m. I Garmisch-Partenkirchen så vi en ung prest feire sin første hellige messe på torvet, hvor det var reist et prektig blomstersmykket alter. Ennu 50 år etter ser jeg det hele tydelig for mig — selv bestemor og min onkel var dypt grepne. Det var også så meget annet i den ekte katolisisme som jeg opplevde og som interesserte mig, at min bestemor bebreidet mig det. Men da jeg ved min tilbakekomst fortalte alle mine inntrykk til min mor forstod hun mig — hun elsket selv kirken. Hun fortalte mig også at som ung vilde min far ha konvertert men blev holdt tilbake av sine omgivelser — vi barn hørte således aldri et eneste ord av våre foreldre mot den katolske kirke. Jeg har aldri sett min far fungere som prest og kun to ganger hørt ham preke, begge ganger i Diakonissenes kirke i Dresden. Han var i sin tid blitt tvunget til å ta sin avskjed på grunn av sine katolske sympatier. Mors beste veninde var katolikk og mor fulgte henne ofte i kirke.

16 år gammel blev jeg av min far selv forberedt til konfirmasjonen — jeg hørte senere at det var fordi han ikke ønsket jeg skulde fylles med fordomme mot katolisismen. Jeg var levende interessert men uten noen dypere personlig innstilling. Jeg var i øvrig nær ikke blitt tilstedt adgang til konfirmasjon da jeg i en skoletime hadde innlært mig i en diskusjon om Luther. Da «hr. diakonen», hadde eksaminert mig blev jeg dog innskrevet, men det såkalte «skriftemål» — en slags overhøring forut — gjorde intet inntrykk på mig. Mor fulgte mig til altergangen, hvor vi var sikker på Frelserens tilstedeværelse i brødet og vinen og også var de eneste to som knelte.

Vi hadde ofte besøk av katolikker, både prester og andre kloke menn og kvinner. Mine foreldre førte et gjestfritt hus på landet utenfor Dresden — bl. våre hyppigste gjester var fru von Massow, hoffpredikanten pater Potthoff og kappellan Brieden ved Josefinestiftelsen. Fru von Massow samlet en krets av intelligente menn fra begge leire om

sig — vi barn kalte hennes samlingsdag for «Sorte mandag». De gikk ut på en «Ut omnes unum»-bestrebelse men slik at man fra hver side måtte gi etter. Disse lærde mennesker kunde ikke forstå at den katolske kirke ikke kunde vike det minste uten å miste noe av sin hellighet og guddommelighet.

Men den gang bekymret jeg mig lite om alt dette — som mine søsken nød jeg alle ungdommelige gleder og kun i enkelte øieblikk fengslet noe høiere min oppmerksomhet. Jeg husker dog at en veninde og jeg engang i all hemmelighet ofret to store vokslys til Guds mor for å opnå bønnehørelse.

I 1883 var min bestemor, en kusine og jeg i bad Wildungen, hvor vi unge hadde megen moro men hvor jeg også kom i berøring med kirken. Jeg lærte å kjenne en ung officer som var katolikk men hadde fjernet sig fra kirken og jeg fikk nåde til å føre ham tilbake til den. Ved avskjeden var han bedrovet men jeg mente at det hadde han ikke lov til å være, han som var katolikk.

I høsten 1883 vendte min søster forlovet hjem fra Norge og ved juletider kom hennes forlovede på besøk. Han og jeg sympatiserte ikke, men da førte mor mig til krybben i kirken og talte så vakkert om Frelserens kjærlighet til oss stakkels menneskebarn, om Guds mors kjærlighet og om sin egen kjærlighet til oss at mitt hårde hjerte smeltet og min svoger og jeg blev gode venner. Han reiste tilbake til Norge — men etterpå gjennomgikk min søster en åndelig krise, som viste sig i at hun om natten plaget mig med sine tvangsforsstillinger. Jeg var den gang 18 år — vilde ikke engst min mor med å fortelle dette men hver natt knelte jeg og bad Gud om hjelp. Til sist gjorde jeg det løfte å ville bli katolikk og gå i kloster om Gud vilde gjøre min søster frisk. Det blev helt stille i mitt hjerte og da jeg trådte hen til min søsters seng smilte hun til mig og sa: «Jeg vet ikke hvad det er som foregår med mig, men det er som en sten er lettet fra mitt hjerte. Jeg føler mig helt frisk.» Da knelte jeg ennu en gang og takket Gud — senere fortalte jeg mor om mitt løfte men hun tok det ikke så alvorlig.

Mine yngre søstres guvernante var katolikk og det utviklet sig et varmt vennskap mellom oss. Hun lærte mig å be rosenkransen og vi gikk ofte sammen i kirke. Også til hoffpredikant Potthoff, en venn av far, betrodde jeg mig. Han gledet sig over min beslutning og sa han allerede lenge hadde bedt for oss alle, mest for min far. Far konverterte dog aldri — han hadde som så mange edle «søkere» den feilaktige opfatning at han kunde tjene kirken som «forståelsesfull» protestant. Han kalte sig selv i spøk for «drosjekusken som kjører folk frem til kirkedøren».

Selv satte jeg mig mer og mer inn i katolsk liturgi og praksis — sammen med mor og min yngre søster leste jeg konvertittbøker og far lot oss helt i ro — bare den tidlige kirkegang likte han ikke. Vi tok derfor kl. 5 om morgenen med jernbanen et kvarters tid til Niederlössurtz, derfra en halv times gang til en landsbykirke hvor vi hørte messen. Om sommeren var det bare en fornøielse men om vinteren var det en temmelig kall fornøielse. Det var også vanskelig å komme tidsnok hjem — far holdt andakt kl. 9 og da turde ingen av oss mangle. En gang var han bortreist og da bad mor sammen med oss: «Hil dig, Maria» efter Fadervår. Etter hans hjemkomst fortsatte hun med dette — far stusset, så på oss over brillene og — bad med. Vi hadde vunnet!

September 1884 feiret vi min søsters bryllup. Alle voksne skulde igjen gå til alters men da falt det mig tungt på sinne: «du tror jo ikke mer på den lutherske nadverd så kan du

ikke være med.» Det voldte en del forstyrrelse og for ikke å forarge bad mor mig allikevel gå med og det gjorde jeg. Men nu stod det klart for min sjel at vi bare fikk brød og vin. Så kom min søsters høitidsdag — om kvelden da alt igjen var rolig stod jeg på balkongen og må ha sett litt motfallet ut, for far kom hen og spurte mig om det var noe han kunde glede mig med. «Ja, far, la mig bli katolikk!» Det svar likte han ikke men mor kom mig til hjelp. Hun foreholdt mig bl. a. at han ikke kunde si nei når han selv hadde vist veien. Så gav han sin tillatelse — pater Potthoff skulde undervise mig og han vilde bli med. Pateren erklærte sig enig hvis far vilde love at han ikke vilde diskutere. Han gikk med på det og jeg var lykkelig.

Ved juletid var jeg ferdig med undervisningen og lengtes bare etter å bli et barn av kirken, men far kom stadig med utflukter. Endelig gav han etter og nyttårsdag mottok min mor mig da jeg kom hjem fra kirken med ordene: «Imorgen reiser vi til Mariaschein». Jeg visste hvad dette betød, løp inn til far på studerværelset, omfavnet ham og gråt av glede.

*

Så kom den store dag. Den 7. januar reiste pater Potthoff, mor og jeg til Mariaschein og kom frem kl. 5 om eftermiddagen mens Angelusklokken ringte. På stasjonen ventet en gammel jesuittpater som med rørende glede pakket oss inn i en slede, som førte oss til et gjestgiveri like overfor den skjønnne valfartskirke og jesuittklostret. Mine tanker streifet dengang da for ni år siden vi barn og far kom fra Rosenberg og vi gikk forbi klostret og med en hemmelig gysen kikket bort på dette. Og så nu! Det var dog ikke lang tid til å tenke i, ti like etter kom den gamle jesuittpater Rungaldier for å hente oss. Vi skulde presenteres for pater rektor Michael Burgstaller. Så gikk det til kirken som var full av mennesker. Man hadde satt frem bedestoler for min mor og mig i koret. Tolv jesuittpatre, som alle kjente min far og holdt av ham, stod omkring alteret og her turde jeg bekjenne min tro. Pater rektor holdt en vakker tale for oss: At jeg ikke bare hadde funnet Jesus — men også Maria, hans hellige mor, som de hellige tre konger hadde funnet dem: «De fant Maria med barnet, barnet og dets moder» o.s.v. Derpå blev velsignelsen gitt med det hellige altrets sakrament. Etter høitideligheten i kirken blev jeg ført inn i sakristiet for å skrive mitt navn inn i boken og føie til hvilken konfesjon jeg hadde tilhørt.

Den følgende dag mottok jeg det hellige botssakrament, skriftemålet og absolusjonen. Og — min frelser i det allerhelligste altrets sakrament. Etter takksigelsen blev vi hentet til klostret. I taleværelset hadde de kjære patre dekket et bord for oss. Pater rektor, P. Rungaldier, og ennå noen herrer, blandt disse vår kjære P. Potthoff var med oss til bords. Om eftermiddagen var vi hos Korssøstrene.

Og så gikk det hjem over igjen. Far ventet på oss på Dresdener jernbanestasjonen, og så gikk det til Lössnitz hvor alle de kjære andre ventet oss. For mig var alt som en drøm. Den eneste skygge på min lykke var at min overgang til katolisismen beredte min bestemor en stor smerte. Som jeg skrev til henne om at jeg nu var katolsk svarte hun: «Jeg hadde heller sett dig i graven enn som katolikk. Til mig må du ikke komme mere.» Som svar på hennes brev reiste jeg til henne og Gud være takket — forsonte hun sig med mitt skritt. Ja, da min mor fulgte mig med de yngre søskend efter to års forløp var hun nesten for-

ståelsesfull og hun døde senere i vårt hjem i min mors armer.

Litt må jeg til sist fortelle om mors konversjon. Hun fulgte mig med fem yngre barn to år etter — hun mente lenge at hun kunde ikke ta dette skritt uten at far var med og hun måtte vente på ham. Men Gud gav henne nåde og kraft til å gå uten ham. Den 21. mai 1887 avla også hun trosbekjennelsen i Māriaschein og hun blev efter eget ønske døpt betingelsesvis, da den prest som hadde døpt henne var kjent som helt ut rasjonalistisk. Jeg ser henne for mig der hun kneler foran alteret med mine to søstre, den ene på fjorten den andre på femten år (guttene kom efter). Det var et vidunderlig skjont syn!

Den 23. mai mottok vi så for første gang sammen vår kjære frelser, den 24. reiste vi til Leitmeritz for firming og så hjem igjen. Denne kommunionsdag var dog den vakreste i mitt liv.

Et år levet mor og jeg sammen som katolikker: Alle de skjønnne kirkelige fester har vi feiret med hverandre. Så fulgte jeg kallet og mitt løfte til Gud og trätte inn hos St. Josefsøstrene i Chambery, og blev derfra sendt til Norge.

Mot lengsel efter mor og mot hjemlengsel kjempet jeg meget i min første tid i klostret. Men nest Guds nåde har jeg mors hjertelige ord, hennes brev og fremfor alt hennes bønner å takke at jeg vant bukt med hjemveen. Vår hoit elskede mor døde i 1918 den 7. januar på tre og tredve års dagen for min overgang til vår hellige kirke. Hun døde hos min katolske søster Maria i Arendal. Jeg hadde, hvis jeg tør si det så, den vemodige lykke å pleie henne da hun døde. Kort før døden sa hun til oss de skjønnne ord: «Dere vet veien, dere kjenner retningen, dere må følge klokkenes kallen.»

Til slutt må jeg få gjengi noen ord fra min mors dagbok, som vi fant efter henne, noen ord som blev satt på hennes minneblad:

«Jeg har fra år til år — ja dag for dag — måtte takke Gud for dette at jeg blev katolsk kristen. Den reneste glede og rikeste trøst har gitt mig timer så fulle av signing og lykke i denne kirke. Den har gitt mig tusen ganger mere enn jeg noen gang hadde våget å håpe.»

Pave Pius XI's gravmæle.

Det er nu nedsatt et kardinalutvalg som under ledelse av kardinal Nasalli Rocca, den første kardinal Pius XI utnevnte, skal beskjeftige sig med opreisningen av et verdig gravmonument for pave Pius XI. Den nuværende Hl. Fader er levende interressert i spørsmålet.

Peterskirkenes pavelige minnesmerker går helt tilbake til Innocens VIII og frem til Benedikt XV. Deres kunstneriske verd er selvfølgelig meget forskjellig. Et av de minst vellykkede er det over pave Pius X, mens pave Benedikt XV's er av en egen gripende virkning med den bedende paveskikkelse på bakgrunn av et relieff med scener fra verdenskrigens slagmarker, et verk av billedhugger Canonica. Av høi kunstnerisk kvalitet er Canovas monument over Pius VI og Thorvaldsens over Pius VII. Det blir ingen lett oppgave å skape et moderne monument som verdig føier sig inn i rekken av de andre.

Nobile til Amerika.

Ifølge meddelelse fra Roma er Nobile blitt kalt til U. S. A. for å stille sin store erfaring i flyvevesenets tjeneste der. Etter luftskibets «Italia»s ulykkelige ferd trakk han sig som bekjent helt tilbake fra offentligheten og tilbragte en årrekke i Russland som konstruktør og instruktør, hvorefter han vendte tilbake til Italia og gjenoptok en relativ ubemerket tilværelse. Pave Pius XI hørte imidlertid til hans store beundrere og satte ham som videnskapsmann på linje med Marconi hvilket også gav sig utslag i at han blev utnevnt til medlem av det pavelige videnskapsakademi. Nobile, som er en meget from katolikk blev ofte mottatt i Vatikanet og fikk mange beviser på den pavelige gunst. Den nuværende Hl. Fader viste ham likeledes megen sympati og aktelse mens han ennå var kardinal Pacelli og det skyldes Pius XII's gode amerikanske forbindelser at general Nobile nu har mottatt tilbud om en stilling ved «Lewis Holy Name School of Aeronautics» i Lookport i staten Illinois.

Dette institutt er opprettet av mgr. Sheil fra Chikago, som har satt sig som oppgave å skape en luftfartsskole, hvor katolske unge menn gratis skal motta undervisning i alt som har med flyvevesenet å gjøre. Denne initiativrike prelat kjøpte derfor i 1932 et større areal hvorpå han bygget en liten hangar for et brukt fly som han likeledes anskaffet sig. Den videre utvikling skjedde med ekte amerikansk fart — idag råder instituttet over en høist moderne flyvehavn, tallrike skolefly og en undervisningsbygning med 14 klasseværelser og en stor turnhall. Det understøttes økonomisk av storfabrikanten og mangemillionæren Lewis fra Chikago, hvis sønn omkom ved en flyveulykke og som siden da har koncentrert sig om på alle måter å sikre flyvningen. I 1940 vil instituttet være så utbygget at staten Illinois vil anerkjenne det offisielt, hvilket medfører at man kan abolvere visse akademiske grader ved det.

En del av utgiftene bæres iøvrig av det landbruk som er knyttet til institusjonen og som stelles av elevene selv. Et av mgr. Sheil opprettet ungdomsforbund «Catholic Youth Organisation» trer også støttende til. Det innkommer årlig 350 ansøkninger om optagelse som elever fra flyvebegeistrede unge menn, men kun 35 kan optas. De heldige har i den tid utdannelsen varer alt helt fritt. Studiet strekker sig ialt over 4 år og det samlede antall elever er 93. De må på forhånd ha gjennomgått en høyere skole. Optagelsesprøven er som man kan tenke sig meget streng — 80 % faller igjennem. Lærerkollegiet dannes av 7 lærere — dessuten av en karmelittpater og en lægbroder. Instituttets mål er i første rekke å utdanne dyktige flyvekonstruktører og ingeniører — i annen rekke dyktige flyvere. Man regner «Lewis Holy Name School of Aeronautics» for å være den beste i sin art i U. S. A.

Takk!

For alle de mange beviser på vennlighet som er gitt oss under vår kjære Marie-Elisabeths lange sykeleie, død og gravferd retter vi en dyppølt takk til alle og enhver.

Familien Nylund.

Hechjemme —

Oslo. I «Les Amitiés Catholiques Françaises» for 15. juli har m. Pierre Lefort skrevet en meget lang og interessant artikkel om mgr. Irgens. Den roper et inngående studium av forholdene her blandt de norske katolikker og bringer en meget dyptloddende vurdering av mgr. Irgens' innsats idet den fremhever den betydning som den avdøde prelats virke har hatt for den fruktbare vekselvirkning mellom fransk og norsk katolisisme — i den forbindelse nevnes også pater Thorns glede over å ha hatt sine studieår i les Carnes.

Syilling. Søndag 30. juli blev Olavsdagen feiret herute som vanlig men tillike hadde vi den glede å få ta del i et katolsk bryllup med alle dets vakre og dype ceremonier. Ekteskapets hellige sakrament blev nemlig meddelt et ungt hollandsk par som var reist hele den lange vei fordi de ønsket å bli vigset av brudgommens bror, pater Leo van Ekeren. Det blev en høitidsstund av de sjeldne. Alle hadde gjort sitt beste for å gjøre dagen så festlig som mulig for de tilreisende trosfeller — det lille kapell var pyntet med årstidens skjønneste blomster, og pater Leos inntrengende og manende tale på hollandsk og norsk fant gjenlyd hos alle de tilstedeværende. Etterpå var det en «mottagelse» for brudeparret i feriekolonien lokaler. Barnene og begge «tantene» hadde ordnet alt så festlig og barnenes glede var stor da de hver mottok en erindring om dagen: rosenkranser, krusifikser, statuer o. l. Til sist takket pateren alle de tilstedeværende, men det var vi som hadde mest grunn til å takke.

M. R.

— og derute

Katolsk esperanto-central lukket. I en årrekke har generalsekretariatet for det internasjonale katolske esperantoforbund — I.K.U.E. — hatt sitt sete i Brünn, hvor også månedsskriftet «Espero Katolika» er utkommet på et forlag for katolsk esperanto-litteratur. Etter hvad siste nummer av dette blad, som nu utkommer i Belgia meddeler er centralen i Brünn blitt lukket av Gestapo. Alle bøker, manuskripter, penger o.s.v. er konfiskert. Foreløbig besørger generalsekretariatets løpende forretninger av hr. L. de Jong i Nederland. Esperanto-bevegelsen i Tsjekkoslovakia har alltid vært meget sterkt utbygd, ikke minst fordi biskop Eltschkner er meget interessert i den. Det har ofte vært avholdt store internasjonale esperantokongresser i Brünn, som har samlet deltagere fra hele verden.

Salesianerne pleier nu 3000 spedalske i byen Kontration i Columbia. Det er hovedsakelig tyske prestere, som nu i 27 år har ledet denne opofrende virksomhet — enkelte av dem har holdt ut i alle årene. Det er bygget vakre kirker, foreningshus med bolig for prestene, barnehjem og sykehus.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.